Correctievoorschrift VWO

2021

tijdvak 1

tekenen, handvaardigheid, textiele vormgeving

Het correctievoorschrift bestaat uit:
1 Regels voor de beoordeling
2 Algemene regels
3 Vakspecifieke regels
4 Beoordelingsmodel
5 Aanleveren scores
6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.
Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.
Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:
1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
2 De directeur doet de van de examinator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommitteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommitteerde.
4 De examinator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
5 Indien de examinator en de gecommitteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommitteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:
1 De examinator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.

4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goed gerekend worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.

5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

7 Indien de examinator of de gecommitteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens.
Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*
Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinator en gecommitteerde (eerste en tweede corrector):*
Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*
Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.
Verduidelijking
Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctie-voorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.
Een fout
Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.
Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

– Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
  en/of
– Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Mooi van nature

1 maximumscore 3

drie van de volgende:

- (kleur) De vacht is geschilderd in verschillende tinten grijs, geel en bruin / in zandkleuren en/of is zo geschilderd dat de kleuren geel, bruin en grijs in elkaar overvloeien.
- (zachte vacht) De zachte (fijnharige) vacht is weergegeven door (het in elkaar overvloeien van) vele fijne en/of korte penseelstreken en/of door een zachte lijnvoering.
- (val van de vacht) De dunne / soepel vallende vacht is weergegeven door schaduwwerking / contrasten tussen donkere en lichte gedeeltes.
- (tekening in de vacht) De verschillende patronen / plooien in de vacht worden weergegeven door sterke kleurcontrasten / door contrasten tussen bijvoorbeeld gele en donkerbruine kleuren.
- (hardere haren in de vacht) De hardere haren in de vacht, zoals de snorharen en de haartjes rondom de ogen, zijn weergegeven door langere en/of bredere en/of scherp aangezette, donkere penseelstreken.
- (pluizige vacht) De pluizige vacht is weergegeven door met name in de contouren (plukken van) lange haren uit te laten steken en/of door lange haren te laten contrasteren met korte haren.
- (oude vacht) De (grijs-)witte bovenlaag van de vacht is weergegeven door vele korte, witte penseelstreken (die contrasteren met de omringende kleuren, vooral te zien op afbeelding 2).

per juist antwoord 1

Opmerking
Alleen als een juiste beschrijving wordt gegeven van de manier waarop het kenmerk van de vacht zo levensecht mogelijk is weergegeven, 1 scorepunt toekennen.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores
2	**maximumscore 2** twee van de volgende argumenten: – (volledig) Dürers *Haas* bestaat uit een blad met één volledige voorstelling. (Studies bevatten vaak fragmenten en/of meerdere aanzichten op een vel.) – (perfectie) Dürers *Haas* is buitengewoon verfijnd / gedetailleerd uitgewerkt, in vele kleurnuances. (In de tijd van de renaissance waren voorstudies en zelfs wetenschappelijke illustraties grover / eenvoudiger uitgevoerd.) – (schoonheid) Dürers *Haas* is een bewijs van goddelijke perfectie / van de volmaakte schoonheid van de natuur (esthetiek). (Bij een wetenschappelijke illustratie staat kennis van de natuur centraal / gaat het om feiten in plaats van om schoonheid.)	
	per juist argument	1
3	**maximumscore 3** drie van de volgende redenen: – Klassieke beeldhouwwerken (zoals deze Apollo en Aphrodite) beantwoorden aan het klassieke / renaissancistische schoonheidsideaal, zoals harmonische verhoudingen en ideale anatomie, en zijn daarmee passende voorbeelden voor de representatie van belangrijke Bijbelse figuren zoals Adam en Eva. – Deze Apollo en Aphrodite zijn voorbeelden van goddelijke figuren en/of vertegenwoordigen een streven naar goddelijke perfectie, en zijn daarmee passende voorbeelden voor de eerste mensen (Adam en Eva) die God schiep. – Klassieke beeldhouwwerken (zoals deze Apollo en Aphrodite) behoorden tot de weinige voorbeelden van (toegestane) naakte figuren. (Ze legitimeerden de weergave van naakte figuren zoals Adam en Eva.) – Door Adam en Eva weer te geven naar het voorbeeld van klassieke beeldhouwkunst liet Dürer zien dat hij kennis had van de klassieken. (Hij verhoogde daarmee zijn status van geleerd en vooraanstaand kunstenaar.)	
	per juiste reden	1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores
4	C	
5	**maximumscore 1** Door het bordje met zijn signatuur direct naast Adam te plaatsen benadrukte Dürer dat hij déze Adam geschapen heeft en stelde hij zich min of meer gelijk aan God / de Schepper. Hiermee benadrukte hij de status van de kunstenaar als geniale schepper (gelijk aan God) / dat hij zich spiegelde aan God. *Opmerking* *Als de vergelijking met het goddelijke / scheppende ontbreekt, géén scorepunt toekennen.*	
6	**maximumscore 2** Antwoorden moeten de volgende strekking hebben: • Prenten zijn relatief goedkope reproducties van kunstwerken en/of zijn eenvoudig in grote oplagen te maken. Op deze manier kon Dürers kunst door veel mensen gekend / gezien worden	1
	• Prenten zijn relatief makkelijk mee te nemen (licht en klein) en te verhandelen (goedkoop) aan andere kunstenaars en/of verzamelaars, en werden zo verder verhandeld. Daardoor werd (het werk van) Dürer snel bekend (in Europa)	1
7	**maximumscore 3** aspecten die bijdragen aan dynamische uitstraling (drie van de volgende): – de ronde (golvende) contouren / vormen van de rode en witte kleurvlakken – de speelse plaatsing van de letters Brillo in een boog – de afwisseling van blauwe en rode letters in het woord Brillo (rood komt optisch naar voren, en blauw wijkt) – de harde / sprekende kleuren rood en blauw op een (spier)witte achtergrond – De vormen van de letters B en/of i en/of l lopen taps toe. – de herhaling van boogvormige lijnen / contouren zoals die van het woord Brillo en de golvende contouren van de kleurvlakken per juist aspect	1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores
8	**maximumscore 2**	
	• Warhol zag schoonheid in het alledaagse / tijdelijke leven en/of in de producten van de moderne consumptiemaatschappij, zoals de verpakking van een schoonmaakproduct als Brillo en/of in de kleuren en/of materialen van producten uit zijn eigen tijd, zoals te zien op zijn *Box Show*	1
	• In de renaissance gold juist het tegenovergestelde schoonheidsideaal: kunstenaars verbonden schoonheid met een ideale harmonie die zij herkenden in de (goddelijke) universele wetmatigheid van de natuur en/of in de kunst van de klassieken	1
9	**maximumscore 1**	
	Het antwoord moet de volgende strekking hebben: Danto plaatst het werk van Warhol in het tijdperk waarin kunst reflecteert op de kunst zelf: Warhols *Brillo Box* is te zien als kunst / kunstobject omdat het past in een **theorie over kunst** die vragen stelt over wat en/of waarom iets kunst is of niet. De originele verpakking wijst alleen maar naar het (moderne) schoonmaakmiddel Brillo en/of is een functionele verpakking van een product (en dus geen kunst). *Opmerking* *Als wordt geantwoord dat Brillo Box kunst is omdat het door een kunstenaar gemaakt is, in een museum / galerie staat of door kunstcritici of verzamelaars zo wordt aangemerkt, géén scorepunt toekennen.*	

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

10 **maximumscore 2**

Juiste argumentaties bevatten:

- een verwijzing naar de migratie van Danh Vo en/of het handelsverkeer tussen het Oosten en het Westen, geïllustreerd met een aspect van het werk dat daarmee overeenkomt (de transportdoos) 1
- een verwijzing naar verwachtingen van een nieuwe / betere toekomst (het beloofde land, Amerika) geïllustreerd met een aspect van het werk dat daarmee overeenkomt (de titel *Promised Land*, het logo van Budweiser in goud) 1

Voorbeelden van goede argumentaties zijn:

– De doos roept associaties op met een verhuisdoos en verwijst naar de reis (migratie) van het gezin van Danh Vo van Vietnam naar het Westen.
– De gouden letters op de doos verwijzen en/of de titel *Promised Land* verwijst naar de veelbelovende toekomst die het gezin voor ogen stond toen zij Vietnam verlieten op weg naar het 'beloofde land' (de Verenigde Staten, het Westen).
– Het gouden Budweiser-logo symboliseert het verlangen naar het rijke, vrije Westen (het beloofde land) waar de familie naartoe hoopte te reizen.
– De doos (met de opdruk van Budweiser) verwijst naar de export van westerse (Amerikaanse) producten naar niet-westerse landen, en de droom van de familie Vo om daar waar die aantrekkelijke producten vandaan komen een nieuwe toekomst te beginnen.

Opmerking
Als een juiste verwijzing naar de verwachtingen of de reis van de familie wordt gegeven zonder passende verwijzing naar het kunstwerk, géén scorepunten toekennen.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores
11	**maximumscore 2**	
	• eerbetoon (een van de volgende):	1
	– De kartonnen doos met daarop in goud het logo van een merk (een bekend Amerikaans biermerk) is te zien als een 'variatio' op *Brillo Box* / op de schoonheid van een consumptiegoed zoals *Brillo Box*. Daarmee is het werk te beschouwen als een eerbetoon aan de visie van Andy Warhol op kunst.	
	– *Promised Land* is op te vatten als een eerbetoon aan Warhols (conceptuele) kunstopvatting: een alledaags product tot kunst verheffen en/of de manier waarop (kunst)objecten betekenis krijgen / verliezen.	
	– Andy Warhol is wereldberoemd en/of *Brillo Box* is een heel bekend kunstwerk. Warhol / *Brillo Box* staat voor het beloofde land (het Westen waar de Vietnamezen naar toe wilden reizen), en daarmee is *Promised Land* ook een eerbetoon aan Warhol / aan Warhol's werk.	
	• kritiek (een van de volgende):	1
	– Danh Vo's werk is persoonlijk geëngageerd / is betekenisvolle kunst (gebaseerd op persoonlijke ervaringen) en kan gezien worden als een kritiek op het concept van l'art pour l'art / op de meer conceptuele/onpersoonlijke kunst / op de lege huls waarmee Warhols kunst geassocieerd wordt.	
	– *Promised Land* is een oude / gescheurde doos en vormt een groot contrast met de dynamische / perfecte doos van Warhol / *Brillo Box,* en kan gezien worden als een nuancering van de volmaaktheid van het beloofde land / Amerika.	

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

De strijd om een passende stijl

12 maximumscore 3

- drie van de volgende aspecten: 2
  - het (deinende) ritme van convexe en concave / holle en bolle vormen in de gevel (die voor licht- en schaduwwerking zorgen)
  - de sterk uitstekende delen in de gevel, zoals de kroonlijsten (dieptewerking)
  - het gekantelde medaillon in de bovenste kroonlijst (waardoor de top naar de beschouwer toe lijkt te bewegen)
  - de afwisseling van (grote en kleine) vrijstaande zuilen, die iets versprongen ten opzichte van elkaar staan (en zo de dieptewerking in de gevel versterken en voor licht- en schaduwwerking zorgen)
  - sterk reliëf in de gevel door de vele nissen met beelden (die voor dieptewerking en licht- en schaduwwerking zorgen)
  - de aanwezigheid van beelden met gedraaid lichaam (zoals de figuren onder het medaillon)
  - ook goed: asymmetrie door het wijkende stuk gevel links met één toren (rechts ontbreekt dit stuk gevel)

indien drie aspecten juist 2
indien twee aspecten juist 1
indien minder dan twee aspecten juist 0

- belangrijkste inspiratiebron (een van de volgende): 1
  - de natuur
  - de architectuur van Michelangelo
  - klassieke bouwwerken met inventieve, gebogen lijnen (Piazza d'Oro)

13 maximumscore 2

- rondbogen: door een tussenlaag te maken met twee ongelijke rondbogen (waardoor een rechthoek in plaats van een vierkant wordt gecreëerd) 1
- pendentieven: door het toevoegen van bolvormige tussenstukken / pendentieven (waardoor de overgang van een rechthoek naar een ovale koepel wordt gemaakt) 1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores
14	**maximumscore 2** Antwoorden moeten de volgende strekking hebben: • Bernini streefde een architectuur gebaseerd op klassieke regels na / een architectuur gebaseerd op voorbeelden uit de klassieke oudheid na (zoals het Pantheon): een architectuur die uitging van harmonische verhoudingen ontleend aan het (ideale) menselijk lichaam (regels van Vitruvius)	1
	• Bernini's kritiek op Borromini richtte zich op het loslaten van klassieke idealen / op het feit dat Borromini's architectuur niet uitging van de (ideale) verhoudingen van het menselijk lichaam, waardoor zijn architectuur getuigde van disharmonie ('fantastisch' was, in de betekenis van waanzinnig) of Bernini's kritiek richtte zich op Borromini's keuze voor de natuur als vertrekpunt van zijn architectuur. Daarmee was Borromini's architectuur in Bernini's ogen 'fantastisch' (waanzinnig), dat wil zeggen, ze verloor de aanspraken op universele / goddelijke schoonheid	1
15	**maximumscore 2** twee van de volgende redenen: – De neoclassicistische stijl straalt macht / gezag / status uit. – De neoclassicistische stijl straalt rede / rationaliteit uit. – De neoclassicistische stijl verwijst naar het Romeinse / Griekse rijk en daarmee naar (de traditie van) machtige leiders / heersers. – De neoclassicistische stijl verwijst naar de klassieke (Griekse) oudheid en daarmee naar een (voorbeeld van) oude beschaving / democratie	
	per juiste reden	1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores
16	**maximumscore 3**	
	• drie van de volgende aspecten: – de hoge / steile daken – De plattegrond is gebaseerd op een (gotische) kerk / een lang schip met een dwarsbeuk. – muren met hoge (glas-in-lood)ramen – veel torens / de vele torentjes – ramen met spitsbogen – exterieur rijk versierd met traceerwerk en balustrades – steunberen en luchtbogen	2
	indien drie aspecten juist	2
	indien twee aspecten juist	1
	indien minder dan twee aspecten juist	0
	• De neogotische stijl was passend omdat die (een van de volgende): – beschouwd werd als de Engelse nationale stijl. – beschouwd werd als de enige 'ware' (volmaakte) stijl (Pugin).	1
17	**maximumscore 3**	
	twee aspecten:	
	• De façade laat enerzijds veel gotische elementen zien, zoals smalle, hoge vensters en/of torentjes en/of ornamenten zoals pinakels. Anderzijds is het ontwerp in de basis klassiek vanwege de strenge symmetrie en/of regelmatige ordening (classicistisch)	1
	• Er zijn veel verticale elementen zichtbaar, zoals de uitstekende (kerk)torens en hoge versterkte hoeken (gotisch), maar de totale opzet van de gevel is overwegend horizontaal en daarmee klassiek (classicistisch)	1
	• De klassieke (Griekse) stijl was 'vals', omdat die volgens Pugin gebaseerd was op houten voorbeelden (tempels van hout), die vervolgens werden uitgevoerd in steen (met een constructiewijze en decoraties die verwijzen naar kenmerken van een houten gebouw), terwijl de gotische stijl voortvloeide uit de (functionele) eisen die aan een gebouw werden gesteld (constructie, gerieflijkheid, decorum), en daarom de enige ware stijl was	1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores
18	**maximumscore 3** drie van de volgende aspecten: – Elke verdieping / bouwlaag heeft de vorm van een cirkel (eventueel: ovaal) die per verdieping (naar boven toe) een kleinere diameter heeft. – De verdiepingen / bouwlagen liggen alle iets verschoven in één richting ten opzichte van elkaar. – De (glas)gevel van elke verdieping staat deels schuin / heeft deels een lichte ronding. – Het gebouw wordt aan de bovenkant afgesloten door een licht bollende / in hoogte iets verlopende schijf.	
	per juist aspect	1
19	**maximumscore 2** Antwoorden moeten de volgende strekking hebben: • (concreet) De raadszaal bevindt zich op een laag gelegen plek in het gebouw, en staat in open verbinding met de wenteltrap, vanaf waar het publiek goed zicht heeft op / getuige kan zijn van wat zich afspeelt in de raadszaal	1
	• (symbolisch) De raadszaal is rond en omgeven door open ruimtes en/of door een transparante glazen gevel, waardoor de suggestie wordt gewekt dat alles wat er gebeurt voor iedereen te volgen is / het democratisch proces voor iedereen zichtbaar is en/of voor iedereen gelijk is	1
20	**maximumscore 2** twee van de volgende argumenten: – (iconisch / macht) City Hall is door zijn opmerkelijke vorm een indrukwekkend / iconisch gebouw, en dat past bij architectuur die de macht (van de stad, het stadsbestuur) representeert. – (levendigheid door licht-donkereffect) Het exterieur met de sterke geleding in de gevel en/of de versprongen verdiepingen zorgt voor levendige licht-donker effecten. – (speelse vorm) De schuin geplaatste gevel / hellende contour zorgt voor een verrassende / speelse vorm. – (dynamiek / groei) De monumentale (opengewerkte) spiraalvormige trap / enorme wenteltrap getuigt van dynamiek / organische groei (natuur). – (theatrale enscenering) De manier waarop de raadszaal onderaan de wenteltrap tot centrum van de aandacht / podium is gemaakt doet theatraal aan.	
	per juist argument	1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Kunst en gietwerk

21 maximumscore 3

drie van de volgende aspecten:
- De ornamenten op de vaas zijn verfijnd (in reliëf) aangebracht en zijn daardoor kwetsbaar bij (dagelijks) gebruik.
- De vaas heeft een (geïntegreerde) sokkel, waaruit blijkt dat het een pronkstuk / presentatiestuk is.
- De verfijnde voorstelling maakt het tot een aantrekkelijk voorwerp om naar te kijken.
- De vaas heeft geen geglazuurde beschermlaag en is daardoor gevoelig voor vuil en stof (moeilijk te reinigen).
- De vaas is erg klein en dient meer als decoratief snuisterij dan als gebruiksgoed.

per juist aspect 1

22 maximumscore 2

twee van de volgende redenen:
- (imago) Met het verfijnde Jasperware verkreeg / handhaafde Wedgwood een reputatie als producent van bijzondere / hoogwaardige producten.
- (economisch) Met de (bijzondere) Jasperware-productenlijn werd Wedgwood aantrekkelijk voor (kunst)verzamelaars en/of Jasperware vertegenwoordigt als toplijn een hogere waarde.
- (innovatie) Bij de productie van Jasperware kon Wedgwood met kostbare innovatietechnieken experimenteren / het proces perfectioneren.
- (kwaliteit / esthetiek) Met Jasperware kon Wedgwood de hoogste kwaliteit / perfecte uitvoering realiseren.

per juiste reden 1

23 maximumscore 2

twee van de volgende aspecten:
- De compositie bestaat uit een horizontale grondlijn met figuren van gelijke grootte, waartussen de afstand vrijwel gelijk is (ritmisch).
- De compositie bestaat uit een patroon van een (dansend) figuurtje dat herhaald en/of gedraaid en/of gespiegeld wordt.
- De compositie wordt gedomineerd door een regelmatig golvende hand-tot-handlijn.

per juist aspect 1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

24 **maximumscore 1**

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:
De vrijstaande beeldjes zijn minder verfijnd uitgevoerd / zijn met hun jurken in zoete kleuren nogal kitscherig uitgevoerd en daarmee vooral bevallige meisjes (in plaats van voorname godinnen / Horae) en/of de beeldjes kunnen los van elkaar gekocht worden, waardoor het idee van een groep godinnen van de jaargetijden / een groep dansende uren (Horae) op de achtergrond raakt.

25 **maximumscore 2**

twee van de volgende:
- De esthetica / publicaties van schrijvers zoals J. Winckelmann over de (ideale) Griekse stijl: deze theorieën gaven de aanzet tot herwaardering van de klassieke / Griekse ideeën over schoonheid.
- De opgravingen van oude Romeinse steden (zoals Pompeï en Herculaneum): deze zorgden voor een heropleving van de belangstelling voor de klassieke cultuur / voor het classicisme.
- De opkomst van de verlichting: bij deze (intellectuele, filosofische) stroming stond de rede / het rationalisme centraal (en dit wordt geassocieerd met het classicisme).

per juist antwoord 1

26 **maximumscore 3**

drie van de volgende voorbeelden:
- (klassieke ordening) streng symmetrische ordening van de ruimte door muren met nissen en pilasters
- (elementen uit de klassieke architectuur) zuilen en/of pilasters
- (elementen uit de klassieke architectuur) een architraaf en/of het doorlopend fries langs de muren
- (klassieke versiering, ornamenten) witte ornamenten in reliëf op de muren en/of in het pleisterwerk op het plafond, die bestaan uit geometrische/symmetrische patronen en/of guirlandes

per juist voorbeeld 1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

27 **maximumscore 1**
Het antwoord moet de volgende strekking hebben:
Het classicistische interieur gaf / De (kopieën van) Romeinse beelden gaven aanleiding om de klassieken te bediscussiëren en/of de betekenis van de klassieke waarden voor politiek / filosofie te bediscussiëren en/of om te discussiëren over wat goede smaak / kwaliteit (in de kunst) is.

28 **maximumscore 1**
Het antwoord moet de volgende strekking hebben:
Bij Adam zijn de klassieke beelden bedoeld als ornament / decoratie en/of zijn de klassieke beelden onderwerp van discussie (over smaak, stijl of politiek), terwijl bij Laric de klassieke beelden onderdeel zijn van een kunstwerk / installatie en/of onderwerp zijn van discussie over originaliteit / authenticiteit.

29 **maximumscore 2**
Antwoorden moeten de volgende strekking hebben:
- Met de term 'Kopienkritik' werd geduid op de theorie waarmee Romeinse beelden werden geclassificeerd als minderwaardige kopieën van originele / authentieke Griekse beelden (dus verheerlijken van Griekse beeldhouwkunst ten opzichte van de 'minderwaardige' Romeinse beeldhouwkunst) 1
- Laric wil met deze installatie de discussie op gang brengen over de rol van de kopie en/of de aanspraken op originaliteit / authenticiteit (Een discussie over de vraag of er wel sprake kan zijn van een zuiver origineel en over de status / betekenis die kopieën hebben gekregen.) 1

30 **maximumscore 3**
drie van de volgende voordelen:
- (kennis en benodigdheden) De kunstenaar kan gebruikmaken van de (jarenlange) specialistische kennis / ervaring en machines van de fabriek bij het vervaardigen van porselein (specialistisch werk).
- (naamsbekendheid) De vormgever kan meeliften op de marketing van een grote porseleinfabriek en daarmee de naamsbekendheid vergroten.
- (afzetmarkt) De vormgever profiteert van de grote / internationale afzetmarkt van de porseleinfabriek.
- (kwaliteit) De vormgever profiteert van de kwaliteitsgarantie van de gerenommeerde porseleinfabriek. / De kwaliteit van de gerenommeerde porseleinfabriek straalt af op de vormgever.

per juist voordeel 1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

Vraag	Antwoord	Scores

31 **maximumscore 2**

twee van de volgende:

– Ree: het stippenpatroon in roodpaars (deels aangebracht op de ree deels op de schaal) roept in combinatie met de liggende ree associaties op met saus / bloed.
– Vogel: het patroon van stipjes roept in combinatie met de vogel en de schaal associaties op met zaadjes / kruimels op de schaal.
– Slak: het (gouden) bloemmotief (deels aangebracht op de slak, deels op het bord) roept in combinatie met de slak associaties op met een slakkenspoor (op planten) en/of met iets waardevols (in plaats van met iets dat slijmerig en vies is, zoals een slakkenspoor).

per juist antwoord 1

Opmerking
Alleen een scorepunt toekennen als een overtuigende relatie is gelegd tussen het patroon en een kenmerk van het dierfiguurtje.

32 **maximumscore 2**

Antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

• haas van Nymphenburg: Nee, want er is geen sprake van een bewuste strategie / van bewust teruggrijpen op de (kunst)geschiedenis / op het kunstwerk (de haas) van Dürer door de kunstenaar (Theodor Kärner). De relatie die Nymphenburg legt met de haas van Dürer is slechts verkoopstrategie 1

• ree van Jongerius: Ja, want Jongerius citeert / kopieert bewust een bestaand dierfiguurtje uit de collectie van Nymphenburg (ook een ontwerp van Theodor Kärner) en past dit toe in een nieuw ontwerp met speelse verwijzingen naar de (decoratieve) functie van servies en/of het eten van wild)
of
ree van Jongerius: Nee, want Jongerius citeert / kopieert een dierfiguurtje uit de collectie van Nymphenburg (Theodor Kärner) en presenteert dit beeldje op een sokkel / als hoofdgerecht (de schaal zelf is immers niet meer functioneel), waarmee ze de artistieke kwaliteit / betekenis van het dierfiguurtje (snuisterij) ter discussie stelt 1

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Cito gebruikt deze gegevens voor de analyse van de examens.
Om de gegevens voor dit doel met Cito uit te wisselen dient u ze uiterlijk op 4 juni te accorderen.

Ook na 4 juni kunt u nog tot en met 9 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

6 Bronvermeldingen

afbeelding 1	Albrecht Dürer, *Feldhase*, 1502, 25 x 22,5 cm, https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f4/Durer_Young_Hare.jpg
afbeelding 2	detail uit *Feldhase* (afbeelding 1)
afbeelding 3	Albrecht Dürer, Adam en Eva, 1504, kopergravure, 26,5 x 21 cm, https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/ab/Albrecht_D%C3%BCrer%2C_Adam_and_Eve%2C_1504%2C_Engraving.jpg
afbeelding 4	Andy Warhol, *Brillo Box (Soap Pads)*, 1964, verf, zeefdruk op hout, 43 x 43 x 36 cm, https://www.moma.org/collection/works/81384
afbeelding 5	Andy Warhol, een set van Warhol's dozen, tentoongesteld in de Stable Gallery, 1964, http://www.artbouillon.com/2013/02/that-brilliant-brillo-box-pops-debt-to.html
afbeelding 6	Danh Vo, *Promised Land*, 2010, http://resizeme.club/picresize-22_19.html
afbeelding 7	https://brooklynrail.org/2013/05/artseen/danh-vos-portentous-art-mother-tongue-and-i-m-u-u-r-2
afbeelding 8	San Carlo alle Quattro Fontane, https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/originals/16/73/a7/1673a7149963d4df70bf6f318d01eaaf.jpg
afbeelding 9	Sant'Andrea al Quirinale, http://www.teggelaar.com/rome/images/imagesub/imrome/R1221.jpg (geraadpleegd op 11-7-2017)
afbeelding 10	ontwerp parlementsgebouw, http://assets.londonist.com/uploads/2016/09/riba4067biggest.jpg (geraadpleegd op 11-7-2017)
afbeelding 11	ontwerp parlementsgebouw, http://assets.londonist.com/uploads/2016/09/0011.jpg
afbeelding 12	ontwerp parlementsgebouw, http://www.cosmicelk.net/1840plan.jpg (geraadpleegd op 12-7-2018)

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.

afbeelding 13	City Hall, http://www.fosterandpartners.com/media/1701658/img2.jpg
afbeelding 14	City Hall, https://www.fosterandpartners.com/projects/city-hall/#gallery
afbeelding 15	City Hall, http://www.artwave.it/wp/wp-content/uploads/2016/05/xd4i6046london-feb-2007-city-hall-interior-1024x682.jpg
afbeelding 16	City Hall, https://c1.staticflickr.com/3/2438/3936309609_a09c12915c.jpg
afbeelding 17	https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/20/Urn%2C_Josiah_Wedgwood_and_Sons%2C_1800-1830%2C_black_jasperware_with_applied_reliefs_-_Chazen_Museum_of_Art_-_DSC01959.JPG (geraadpleegd op 23-11-2018)
afbeelding 18	https://www.etsy.com/nl/listing/506360304/wedgwood-dansen-uur-beeldjes-limited
afbeelding 19	Hella Jongerius, *Schaal met reekalf*, 2004, porselein, doorsnede 25 cm https://www.nymphenburg.com/assets/uploads/images/15735_tierschalen_rehkitz_ret.jpg (geraadpleegd op 22-1-19)
afbeelding 20	Hella Jongerius, *Schaal met vogel*, 2004, porselein, doorsnede 21 cm https://www.nymphenburg.com/assets/uploads/images/15733_tierschalen_vogel_ret.jpg (geraadpleegd op 22-1-19)
afbeelding 21	Hella Jongerius, *Schaal met slak*, 2004, porselein, doorsnede 21 cm https://www.nymphenburg.com/assets/uploads/images/15731_tierschalen_schnecke_ret.jpgafbeelding 22 (geraadpleegd op 22-1-19)
afbeelding 22	Theodor Kärner, *Haas*, 1913, porselein, 28 x 23 x 10 cm https://www.nymphenburg.com/assets/uploads/images/00975_feldhase_ugl_ret.jpg (geraadpleegd op 22-1-19)
figuur 1	Apollo Belvedere, http://www.museivaticani.va/content/museivaticani/en/collezioni/musei/museo-pio-clementino/Cortile-Ottagono/apollo-del-belvedere.html
figuur 2	Aphrodite van Knidos, https://nl.wikipedia.org/wiki/Aphrodite_van_Cnidus
figuur 3 (links)	plattegrond van San Carlo alle Quattro Fontane, https://classconnection.s3.amazonaws.com/143/flashcards/1274143/jpg/19-10_borromini_plan_of_san_carlo1330903881513.jpg
figuur 3 (rechts)	onderaanzicht van de koepel van de San Carlo alle Quattro Fontane
figuur 4	Pantheon in Rome, http://www.planetware.com/photos-large/I/italy-rome-pantheon-exterior-view.jpg
figuur 5	tekening dwarsdoorsnede City Hall, Londen
figuur 6	John Flaxman, reliëf met voorstelling van De dansende uren https://madeeurope.files.wordpress.com/2013/01/wedgwood-blue.jpg
figuur 7	interieur / eetkamer van Landsdowne House, naar een ontwerp van Robert Adam, https://images.metmuseum.org/CRDImages/es/original/DP246147.jpg (geraadpleegd op 23-11-2018)
figuur 8	Oliver Laric, Kopienkritik, 2011, Skulpturhalle Basel, http://oliverlaric.com/b/sb/_MG_6255.jpg (geraadpleegd op 30-11-2017)

Alle (overige) bronnen zijn voor het laatst geraadpleegd op 07-10-2019.

Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling heeft ernaar gestreefd de auteursrechten op hier gebruikt materiaal te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Wie desondanks meent zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met Cito.

Beschikbaar gesteld door Stichting Studiebegeleiding Leiden (SSL).
Voor alle eindexamens, zie www.alleexamens.nl. Voor de perfecte voorbereiding op je eindexamen, zie www.sslleiden.nl.